

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 02 вересня 2021 року
(протокол № 1)

**КЛІНІЧНА КІНЕЗІОЛОГІЯ ТА МАНУАЛЬНІ МЕТОДИ
ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ**

(назва освітнього компоненту)

**ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни**

підготовки бакалавра
(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія
(шифр і назва спеціальності)

**Освітньо-професійна програма
«Фізична терапія, ерготерапія у травматології
та ортопедії»**

**Бердянськ
2021 рік**

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Анастасія Єфімова, старший викладач кафедри біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету “ 20 ” серпня 2021 року, протокол № 1.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Клінічна кінезіологія та мануальні методи фізичної терапії, ерготерапії» складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) першого (бакалаврського) рівня галузі знань 22 Охорона здоров'я, спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія та освітньо-професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія у травматології та ортопедії», а також у відповідності з наступними нормативними документами:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»;

- Навчальний план підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» для спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», затверджений вченою радою БДПУ від 24.04.2019, протокол №9;

- Наказ МОН України від 16.10.2009 за №943 «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи»;

- Положення «Про організацію освітнього процесу в Бердянському державному педагогічному університеті», затвердженого вченою радою БДПУ від 26 грудня 2019 року (протокол № 6);

- Положення «Про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Бердянському державному педагогічному університеті».

Предметом навчальної дисципліни є методи й засоби мануальної терапії в практиці фізичної терапії ерготерапії.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна є основою для вивчення наступних дисциплін фахової підготовки фізичного терапевта, ерготерапевта.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни дисципліни «Клінічна кінезіологія та мануальні методи фізичної терапії, ерготерапії» є формування в здобувачів вищої освіти визначених освітньо- професійною програмою спеціальних (фахових) компетентностей, формування системи професійних знань, умінь і навичок з мануальної терапії, які необхідні фахівцю з фізичної терапії, ерготерапії під час реабілітаційного процесу для вирішення складних спеціалізованих задач та практичних проблем, пов'язаних з порушеннями структур і функцій організму людини.

1.2. **Основними завданнями дисципліни** «Клінічна кінезіологія та мануальні методи фізичної терапії, ерготерапії» є

- ✓ ознайомити студентів з етапами розвитку методів мануальної діагностики і корекції в народній медицині, костоправстві, хіропрактиці, остеопатії та сучасній мануальній медицині;
- ✓ надати знання про нейрофізіологічні основи м'язового скорочення, про м'язовий тонус і силу м'язів; про систему зворотнього біологічного зв'язку з організмом через рефлекторну діяльність нервової системи методом мануального м'язового тестування;

- ✓ надати знання про міофасціальні взаємозв'язки між м'язовими, фасціальними і зв'язковими структурами м'язово-скелетної системи, які є частою причиною прихованої компресії нервових волокон і нестабільності суглобів;
- ✓ навчити методиці візуальної діагностики, як скринінгової системи для визначення постуральних порушень опорно-рухового апарату в статиці та динаміці;
- ✓ ознайомити студентів з мануальною і кінезіологічною діагностикою та методами корекції патобіомеханічних змін окремих регіонів опорно-рухового апарату людини.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких фахових компетентностей:

Інтегральна: Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

Перелік загальних компетентностей та відповідних їм шифрів:

ЗК 09. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Перелік спеціальних (фахових) компетентностей та відповідних їм шифрів:

СК02 Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.

СК06 Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати.

Та демонструвати такі програмні результати навчання (ПР):

ПР03 Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.

ПР04 Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПР06 Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію.

ПР11 Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності

ПР16 Проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6/180 (кредитів ЄКТС/години).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Історія розвитку мануальної медицини (ручні засоби лікування у народній медицині, костоправство, остеопатія, хіропрактика, сучасна мануальна терапія).

Тема 2. Поняття «здоров'я» та його основні складові з позиції холістичної медицини. Трикутник здоров'я. Прикладна кінезіологія.

Тема 3. Нейрофізіологічна характеристика м'язів. Типи, види м'язового скорочення. Фазичне та тонічне скорочення. Поняття «тонус», «сила» та «довжина» м'яза. Міотатичний рефлекс.

Тема 4. Основні функціональні порушення м'язів (тригерна точка, нестабільність місць кріплення, міжм'язові та міжфасціальні спайки, фасціальне вкорочення, порушення активності нейром'язових веретен). Способи діагностики та корекції.

Тема 5. Мануальне м'язове тестування (ММТ) як універсальний діагностичний інструмент. Нейрофізіологічні основи і правила проведення м'язового тесту.

Тема 6. Поняття про м'язово-фасціальну систему та міофасціальні лінії (МФЛ). Передня поверхнева МФЛ. Задня поверхнева МФЛ. Бічна МФЛ. Спіральна МФЛ. Глибинна МФЛ.

Тема 7. Візуальна діагностика статички тіла. Вкорочені та розтягнуті м'язи. Діагностика порушень та способи корекції.

Тема 8. Візуальна діагностика динаміки тіла. Біомеханіка ходьби. Біомеханіка дихання. Діагностика порушень та способи корекції.

Тема 9. Функціональна анатомія шийного відділу хребта, іннервація та кровообіг. Клінічні м'язові синдроми. Діагностика порушень та способи корекції.

Тема 10. Функціональна анатомія плечового суглоба. Клінічні м'язові синдроми. Діагностика порушень та способи корекції.

Тема 11. Функціональна анатомія верхньої кінцівки. Клінічні м'язові синдроми. Діагностика порушень та способи корекції.

Тема 12. Функціональна анатомія тулуба. Клінічні м'язові синдроми. Діагностика порушень та способи корекції.

Тема 13. Функціональна анатомія нижніх кінцівок. Клінічні м'язові синдроми. Діагностика порушень та способи корекції.

3. Рекомендована література

Базова

1. Васильєва Л.Ф. Прикладная кинезиология. Восстановление тонуса и функций скелетных мышц / Л.Ф. Васильєва. Москва: Эксмо, 2018. 304 с.

2. Кашуба В.О. Біомеханіка просторової організації тіла людини: сучасні методи та засоби діагностики і відновлення порушень: монографія / В.О. Кашуба, Ю.А. Попадюха. К.: Центр учбової літератури, 2018. 768 с.

3. Кашуба В.А. Биомеханика осанки: учебник для вузов / В. А. Кашуба. К.: Олімпійська література, 2003. 279 с.

4. Масаж загальний та самомасаж: підручник / Л.О. Вакуленко, Д.В. Вакуленко, О. В. Кутакова, Г. В. Прилуцька. Тернопіль: ТДМУ, 2018. 380 с.

5. Пастухова В.А. Анатомія опорно-рухового апарату: навчальний посібник для самостійної роботи ст-ів / В.А. Пастухова, Я.В. Зіневич. 2-е видання. К.: Олімпійська література, 2018. 152 с.

6. Реабілітаційний масаж: підручник / Л. О. Вакуленко [та ін.]. Тернопіль: ТДМУ "Укрмедкнига", 2018. 522 с.

7. Томас В. Майерс. Анатомические поезда / пер. з англ. – Изд. Форс, 2019. 320 с.
 8. Янда В. Функциональная диагностика мышц / Владимир Янда. М.: Эксмо, 2010. 352 с.

Допоміжна

9. Веселовский В.П. Практическая вертеброневрология и мануальная терапия. Рига, 1991. 341 с.
 10. Васильева Л.Ф. Прикладная кинезиология в спорте высших достижений. Методические рекомендации. М.: ООО «Скайпринт», 2013. 104 с.
 11. Васильева Л.Ф. Мануальная диагностика и терапия (клиническая биомеханика и патобиомеханика): Руководство для врачей. СПб.: Фолиант, 2000. 400 с.
 12. Губенко В.П. Мануальная терапия в вертеброневрологии: Пособие. К.: Медицина, 2006. 496 с.
 13. Джеффри Гросс Физикальное исследование костно-мышечной системы. Иллюстрированное руководство / Пер. с англ. под ред. С.П.Миронова, Н.А.Еськина. М.: Изд-во Панфилова; БИНОМ. Лаборатория знаний, 2011. 472 с.
 14. Лиф Дэвид В. Прикладная кинезиология: руководство в таблицах. Том 1. / Дэвид В. Лиф. СПб.: Северная звезда, 2013. 410 с.
 15. Лиф Дэвид В. Прикладная кинезиология: руководство в таблицах. Том 2. / Дэвид В. Лиф. СПб.: Северная звезда, 2013. 371 с.
 16. Стефаниди А.В. Мышечно-фасциальная боль: Учеб.-метод. пособие. Иркутск, 2003. 144 с.
 17. Тревелл Дж.Г., Симонс Д.Г. Миофасциальные боли и дисфункции: В 2 т.: пер. с англ. М.: Медицина, 2005. 656 с.

4. Методи навчання:

- 1) *За джерелами передачі й характером сприйняття інформації :*
- ✓ словесні: пояснення, розповідь, лекція, бесіда;
  - ✓ наочні: ілюстрування, демонстрування, спостереження;
  - ✓ практичні: фізичні вправи, практичні роботи, дослідні роботи.
- 2) *Методи стимулювання навчальної діяльності:*
- ✓ навчальна дискусія – суперечка, обговорення будь-якого питання з навчального матеріалу;
  - ✓ створення клінічної ситуації в процесі викладання навчального матеріалу – використання клінічних випадків.
- 3) *Методи контролю і самоконтролю у навчанні:*
- ✓ усний контроль;
  - ✓ письмовий контроль;
  - ✓ тестовий контроль.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен.

6. Система оцінювання

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за всіма видами навчальних робіт проводиться за поточним та підсумковим контролюми.

Поточний контроль включає бали за роботу на лекціях, практичних та індивідуальних заняттях, а також оцінювання всіх видів самостійної роботи, запланованих у робочій програмі навчальної дисципліни.

Підсумковий семестровий контроль є обов'язковою формою контролю, що дозволяє визначити ступінь досягнення здобувачами вищої освіти запланованих робочою програмою навчальної дисципліни результатів навчання.

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)